

LÄRARMATERIAL till *Hedwig and the Angry Inch*

Det här är ett undervisningsmaterial som bygger på teman ur föreställningen *Hedwig and The Angry Inch*. Här hittar du också diskussionsfrågor, tips på filmer och länkar. Har du frågor eller funderingar kring materialet eller uppsättningen? Kontakta kommunikatör Carin Hebelius på e-post carin.hebelius@malmostadsteater.se

**”JAG, DEN NYA
BERLIN-MUREN.
FÖRSÖK OCH
RIV NER MIG!”**
**— HEDWIG AND
THE ANGRY
INCH**

**MALMÖ
STADSTEATER**

HANDLING

Hedwig and The Angry Inch är en amerikansk musikal skriven av John Cameron Mitchell, som även spelar huvudrollen Hedwig i filmatiseringen från 2001. Musiken och sångtexterna är skrivna av musikern Stephen Trask.

Musikalen handlar om Hansel som växer upp i Östberlin. Han förälskar sig i en amerikansk soldat, Luther Robinson, och ser en chans till ett bättre liv i väst. För att få följa med Luther till USA måste de gifta sig, och för att få gifta sig måste Hansel byta kön och bli kvinna. Han genomgår en könsoperation som misslyckas. Hansel är varken kvinna eller man, det enda han har kvar där nere är en missbildad utbuktning som han kallar "the angry inch". Hansel blir trans-rockstjärnan Hedwig och med musik inspirerad av artister som David Bowie, Debbie Harry, Iggy Pop, Lou Reed och 70-talets androgyna glamrockscen och den tidiga punken, delar hon avskalat med sig av sin fängslande och brutala livshistoria.

Som musikal har *Hedwig and the Angry Inch* spelats i många länder runt om i världen. Den har gått från att vara kult till att vinna fyra Tony Awards på Broadway. Den är inte bara en häftig musikal, utan också en fantastisk livshistoria som handlar om identitet, kön och kärlek.

Filmversionen hade premiär i USA 2001. I Sverige visades den på Stockholms Filmfestival 2001 och vann pris för den mest årbara filmen. Filmen nominerades även till en Golden Globe för bästa huvudroll av John Cameron Mitchell.

TEMAN OCH DISKUSSIONSFRÅGOR

1. KÄRLEK – FRIHET

En stor konflikt i berättelsen är längtan efter kärlek och längtan efter frihet. Den romantiska synen på frihet och kärlek går inte riktigt ihop i det verkliga livet. Hur mycket av kärleken måste vi offra för friheten, och hur mycket av friheten måste vi offra för kärleken?

Diskussionsfrågor

Går det att förena frihet och kärlek? Eller är man ofri när man älskar någon?

Relationen mellan Hedwig och Yitzak är komplicerad. Är deras relation jämlik dem emellan? Vad får Yitzak offra för Hedwigs skull?

2. MAKT – DIKTATUR

Historien börjar i Östberlin där Hansel/Hedwig växer upp. Ett kommunistiskt styrt samhälle där många tror att livet är så mycket lyckligare på andra sidan muren. Det

finns en civilisationskritik i berättelsen där en dröm om frihet och acceptans i västvärlden inte infrias efter murens fall.

Diskussionsfrågor

Fundera på hur det är att leva i en diktatur, när det gäller frihet, tillgång till varaor, kärleksrelationer och politik. Vad hade du inte kunnat göra om du t ex växte upp i Östberlin?

I dagens Tyskland längtar många unga östtyskar efter den gamla kommunisttiden, en tid de själva inte levte i. Varför tror du att längtar man efter en tid med mindre frihet?

3. KVINNA – MAN – MÄNNISKA

Hedwig and the Angry Inch är en berättelse om tolerans och acceptans och att trans och queer är någonting vackert. Det är en viktig historia att berätta idag om längtan och kampen efter en bättre värld, och rätten att hitta vår inre kärna. Att få vara sig själv, helt enkelt.

Diskussionsfrågor

Att kalla sig för queer kan vara ett sätt att visa att du inte känner att du passar in i det som brukar kallas heteronormen. Hur svårt (eller enkelt) är det att sticka utanför normen i t ex din skola?

I Sverige står det i lagen att du har rätt att älska och vara tillsammans med vem du vill. Du får gifta dig med personer av samma kön som du eller ett annat kön än du. Till exempel är det aldrig fel eller straffbart att vara homosexuell eller bisexuell. Så är det inte i alla länder. Diskutera hur det ser ut i andra delar av världen.

Här nedan kommer en text om transhistorien i Sverige. Läs texten och diskutera hur det ser ut idag jämfört med för drygt hundra år sedan. Var det bättre förr?

VAD VET VI OM TRANSHISTORIEN?

År 1898 får en poliskonstapel en potta tömd över huvudet. Det är Helga, eller Carl August, Lundström som lutar sig ut genom ett fönster på bordellen där hen arbetar och vänder upp och ner på pottan, ”i tydlig afsigt att orenligheten skulle helt och hållet öfverskölja den derstädes för tillfället posterade konstapeln”. Lundström plockas in, men anklagas inte bara för att ha hållt kiss på polisen. Vid tillfället är hen nämligen klädd i ”en del fruntimmerskläder”. För ordningsmakten betydde det att

Lundström var en man som låg med män, och det var – till skillnad från att klä sig i vilka kläder man ville – olagligt.

De säger att det har blivit modernt med trans, att det är någonting nytt. De säger att ungdomarna har börjat växla kön hur som helst. Att de tar för snabba beslut och är för säkra på sin sak. Att de är förvirrade och inte vet vad de vill. Allt det där sa de för hundra år sedan också, när Lundström levde. Det finns nämligen sådant som alltid beskrivs som en nyhet, oavsett hur ofta det händer.

Men redan hundra år innan Lundström levde härjade stortjuven Lasse-Maja som bäst (eller värst, beroende på vem man frågar). Till skillnad från Lundström blev hen aldrig misstänkt för att ligga med män, trots att hen beskrev kärleksrelationer med både män och kvinnor i sin självbiografi. Lasse-Maja var visserligen jagad av polis, men inte för att hen levde växelvis som kvinna och som man utan för att hen var en notorisk tjuv.

Till skillnad från Lasse-Maja har de flesta könsöverskridare levt rätt vanliga liv, långt från allmänhetens intresse. Som Aron Forss, som på 1840-talet var lite känd för sina kvinnokläder, men mest för sitt populära konditori. Eller Andreas Bruce, som tjugo år tidigare gick igenom vad vi skulle kalla en juridisk könsbekräftelse. Visst pratades det en del när han fick ett nytt förnamn och plötsligt satte sig på männens sida i kyrkan, men så farligt var det inte. Senare arbetade han som bokhållare och uppfostrade barn och var som pappor är mest.

Transhistorien är alltså betydligt äldre än vad den verkar, när folk säger att det har blivit modernt med trans. Men den pågår fortfarande. Det är bara några år sedan Sverige slutade tvångssterilisera transpersoner. Det var dessutom inte självklart att vi skulle sluta – det finns riksdagspartier som tyckte att vi skulle fortsätta. Och vi skickar fortfarande tillbaka flyktingar till länder där transpersoner förföljs. Att du är trans betyder inte att du får asyl.

Historiskt sett är det ofta i mötet med samhällets maktinstanser som det har blivit problem för könsöverskridare. I slutet av 1700-talet ställdes Anders Magnus Åhrman inför rätta efter att ha gift sig med en kvinna. Tidigare hade han fått ett intyg om att han kunde gifta sig med antingen en kvinna eller en man, men nu ifrågasattes det. Kyrkoherden som skrivit intyget försvarade sig med att han hade trott att Åhrman var både man och kvinna. Det hade han nämligen hört av hans arbetsgivare, som först anställt Åhrman som piga men ändrat arbetsbeteckningen när han sa sig vara man. Åhrmans faster fick också förklara sig. Varför hade inte hon sagt ifrån när hon fick veta att brorsdottern skulle gifta sig med en kvinna? Det var väl inget konstigt med det, sa hon. Bara för att han hade varit flicka som barn behövde han väl inte vara kvinna nu?

Människor verkar ha haft en ganska flexibel syn på kön innan 1900-talet. Det viktiga var att passa in i samhället. Om du klarade av ditt jobb och inte bråkade med någon så blev du oftast lämnad ifred.

Under 1900-talet förändrades situationen. På en del sätt blev det svårare. Samhället ville kontrollera könsöverskridande kroppar och beteenden. Det var en del av samma rasistiska värdesystem som skapade andra hierarkier mellan människor – teorier om kön, sex, "ras" och ärftlighet gick hand i hand. Samtidigt ledde utvecklingen till nya gemenskaper. Könsöverskridare slöt sig samman och bildade intressegrupper och subkulturer.

Då, precis som nu, fanns det de som var rädda att könsöverskridandet skulle sprida sig. Trans kanske smittar? Ungdomar låter sig ju övertalas så lätt. De tar för snabba beslut och är för säkra på sin sak! De är förvirrade och vet inte vad de vill!

En anledning till att polisen var så intresserad av sådana som Helga/Carl August Lundström var just oron för att könsöverskridare skulle slå sig ihop. Och det stämmer att hen ingick i grupper där hen blev respekterad som sig själv. Det finns foton bevarade där hen poserar både som vacker ung man och vacker ung kvinna. Hen visste nog att det fanns de som uppskattade de där fotona, som tyckte om och beundrade hen. Kanske var det de sammanhangen hen fick mod ifrån, när hen lutade sig ut genom fönstret och tömde en potta över huvudet på en polis.

Sam Holmqvist, doktor i litteraturvetenskap med genusinriktning vid Umeå universitet

TIPS

FILMER

The Rocky Horror Picture Show, regi Jim Sharman, 1975

Matrosen och Stjärnan, regi Rainer Werner Fassbinder, 1982.

The Crying Game, regi Neil Jordan, 1993.

Priscilla öknens drottning, regi Stephan Elliott, 1994.

Birdcage, regi Mike Nichols, 1996.

Allt om min mamma, regi Pedro Almodóvar, 1999.

Boy's don't cry, regi Kimberly Peirce, 2000.

Hedwig and the Angry Inch, regi John Cameron Mitchell, 2001.

The Danish Girl, regi Tom Hooper, 2015.

Lindy the Return of Little Light, dokumentär om artisten Lindy Larsson, regi Ida Persson Lännerberg, 2019.

LÄNKAR

Tjej, kille eller något annat? Vad innebär trans, cis och ickebinär?:

<https://www.umo.se/jag/sexuell-laggnings-och-konsidentitet/trans-och-cis/>

Massor med boktips om HBTQ-litteratur: <https://tekoppenstankar.se/hbtq-bocker/>

Queer-fashion: <https://www.ottar.se/artiklar/queer-fashion>

Om hur David Bowie ändrade musikens ansikte:

<https://www.billboard.com/articles/news/magazine-feature/6843021/david-bowie-sexuality-gender-rebellion-changing-music>

Om Berlinmuren: [https://varldenshistoria.se/krig/kalla-](https://varldenshistoria.se/krig/kalla-kriget/berlinmuren/berlinmuren-upptakten-uppforandet-och-murens-fall)

[kriget/berlinmuren/berlinmuren-upptakten-uppforandet-och-murens-fall](https://varldenshistoria.se/krig/kalla-kriget/berlinmuren/berlinmuren-upptakten-uppforandet-och-murens-fall)

HEDWIG AND THE ANGRY INCH

Text av John Cameron Mitchell, Musik och sångtexter av Stephen Trask

En samproduktion mellan Malmö Stadsteater, Malmö Opera och Riksteatern

Premiär 16 januari 2020 på Hipp, Malmö Stadsteater, och spelas t.o.m. 29 februari. Turnépremiär 7 mars 2020 och spelas på turné i Skåne t.o.m. maj. Spelar med Riksteatern i övriga Sverige under hösten 2020.

Text: John Cameron Mitchell

Musik och sångtexter: Stephen Trask

Översättning: Åsa Lindholm

Förlag: Nordiska ApS

Regi: Dritëro Kasapi

Scenografi och kostym: Annika Bromberg

Ljusdesign: Robert Claesson

Ljuddesign: Anders Ekstedt

Videodesign: Johannes Ferm Winkler

Kapellmästare: Peter Tikkanen

Koreografikonsult: Lidia Vos

Mask: Elisabeth Karlsson

Dramaturg: Felicia Ohly

I rollerna

Hedwig – Lindy Larsson

Yitzak – Mari Götesdotter

The Angry Inch – Peter Tikkanen (kapellmästare/klaviatur), Mikael Gökinan (gitarr), Laszlo Dancs (bas), Amanda Savbrant (trummor).

**MALMÖ
STADSTEATER**